

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК (први страни језик)

РАЗРЕД: **ДЕВЕТИ** (седма година учења)

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: **2**

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: **68**

НИВО ПОСТИГНУЋА: **A2 (II)**

ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

- Омогућавање развијања језичких вјештина и компетенција ученика, што представља централни, незамјењиви аспект учења језика, а посебно развој комуникативних способности ученика;
- Упознавање ученике са својом културом, научити их да је цијене, разумеју и поштују културе других народа;
- Омогућавање ученицима да уживају у учењу, буду мотивисани за учење, науче размишљати, те оспособљавање за учешће у самосталном, појединачном или групном учењу и раду;
- Припремање ученике за ефикасно и одговорно учешће у друштву, развијајући њихов позитиван став према културним, вјерским и другим различитостима које су присутне у њиховом друштву, развијајући на тај начин коректно и праведно друштво;
- Развијање самопоуздање и самопоштовање код ученика, као и поштовања и толерантности према другима;
- Развијање радозналости, самосталности и креативности;
- Подстицање ученике на лијепо понашање у школи, на јавним мјестима и у кругу породице;
- Развијање еколошку свијести и љубави према природи;
- Развијање принципа хуманог односа између полова;
- Стварање континуитета и повезаности учења и развијања језичких вјештина на енглеском језику пратећи кривуљу когнитивног развоја дјече;
- Развијање способност критичког мишљења, аргументовања властитих ставова и рјешавања проблема, као и способности слушање и уважавања мишљења других.

ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНИ САДРЖАЈ

Ученици ће учити енглески језик и проширивати вокабулар ослањајући се на знање стечено кроз учење других наставних предмета, а у оквиру дефинисаних тема.

ИНТЕРКУЛТУРАЛНЕ ВЈЕШТИНЕ

Ученици ће (се):

- упознавати са сличностима и различитостима између њихове земље и земаља енглеског говорног подручја у оквиру дефинисаних тема;
- навикавати на учтиво понашање у комуникацији са припадницима културе чији језик уче;
- учити да комуницирају и да се понашају у свакодневним ситуацијама на начин који је природан за културу земље чији језик уче, обраћајући посебну пажњу на односе међу људима при непосредном контакту, комуникацији, итд.;
- научити да поштују традицију, обичаје, навике других људи;
- развијати свијест о англофоном мултикултурализму.

УЧЕЊЕ КАКО ТРЕБА УЧИТИ

Ученици ће учити да:

- буду одговорни и активни када уче енглески језик;
- користе различите методе и стратегије учења типичне за учење језика;
- надограђују знање коришћењем различитих метода, као што је парафразирање;
- користе информационе технологије код учења енглеског језика;
- вреднују и оцјењују резултате својих активности и активности својих другова из одјелења;
- самостално користе уџбенике и рјечнике.

САДРЖАЈИ И ИСХОДИ ПРОГРАМА

Тема	Садржаји
Учење и школовање	Учење како треба учити (нпр. <i>the importance of education, self-assessment, life-long learning</i>)
Путовање	Различити начини путовања (нпр. <i>journey, excursion, trip, outing</i>)
Слободно вријеме	Слободно вријеме (нпр. <i>outdoor/indoor activities, unusual hobbies</i>)
Традиције	Традиције, обичаји обиљежавања значајних празника, датума и манифестација из разних земаља (<i>Women's Day, Thanksgiving, All Fool's Day, EDL</i>)
Легенде, празновјерја	Легенде, празновјерја, из разних земаља (нпр. <i>superstition, belief, knight, dragon</i>)
Врсте послова и каријера	Каријера (<i>set up, leave, apply for a job, freelance, give up, attend a training course, CV, submit an application</i>)

У табели није дат оквирни број часова за реализацију одређене теме. Наставник ће приликом планирања и припремања за наставни процес, узимајући у обзир факторе попут нивоа постигнућа ученика, нивоа сложености наставне теме и сл, одредити број часова који је потребан за реализацију појединих садржаја у оквиру неке теме. Преостали часови су предвиђени за писане провјере постигнућа. Током друге половине сваког полугодишта потребно је реализовати по један ЗОТ и по један школски писмени задатак. Поред наведених, наставник планира и реализује и друге врсте писаних провјера постигнућа. Предложене теме су обавезни дио садржаја Наставног програма, али немају обавезујући карактер што се тиче редослиједа наставних цјелина нити повезивања поједине тематике с предложеним језичним структурама, што значи да их не треба схватити као градиво предвиђено за једну лекцију у уџбенику.

Исходи учења	Садржаји програма / Појмови	Корелација са другим наставним предметима
<p>РЕЦЕПЦИЈА</p> <p>а) СЛУШАЊЕ И РЕАГОВАЊЕ Ученици ће да слушају и реагују:</p> <ul style="list-style-type: none"> - давањем кратких и дужих одговора; - уочавањем опште и посебне информације; - повезивањем ставки из двије колоне; - предвиђањем основног садржаја текста; - испуњавањем празнина и табела; - биљежењем кључних ријечи и израза; - рјешавањем задатака (тачно/нетачно, вишеструког избора); - саопштавањем аргументованог мишљења; - поређењем предочене ситуације и искуства са личним искуством, - предлагањем рјешења за предочени проблем. <p>б) ЧИТАЊЕ И РЕАГОВАЊЕ</p>	<p>Ученици ће понављати и/или учити и користити:</p> <p>Именице</p> <ul style="list-style-type: none"> - број, род и падеж (нпр. <i>He gave me a letter. He gave a letter to me</i>) <p>Замјенице</p> <ul style="list-style-type: none"> - личне, показне, упитне, присвојне, - неодређене, односне (<i>who, which, that, whose</i>) <p>Детерминаторе</p> <ul style="list-style-type: none"> - чланове (<i>a/an, the</i>) - изостављање члана у реченици; <p>Придјеве</p> <ul style="list-style-type: none"> - присвојне придјеве, - показне придјеве, - придјеве за неодређену количину и број; 	<p>Корелација са предметима који се изучавају у трећој тријади основне школе. Знања која се стичу у оквиру ових предмета доприносе бољем и успјешнијем развијању постигнућа и вјештина у области изучавања енглеског језика.</p>

<p>Ученици ће читати кратке текстове, у себи или наглас и реаговаће:</p> <ul style="list-style-type: none"> - уочавањем опште или посебне информације; - предвиђањем садржаја или суштине текста; - рјешавањем задатака (тачно /нетачно, вишеструког избора); - саопштавањем аргументованог мишљења; - поређењем предочене ситуације и искуства са личним искуством, - предлагањем рјешења за предочени проблем. <p>ПРОДУКЦИЈА</p> <p>а) ГОВОР Ученици ће да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - учествују у разговорима, дебатама и дискусијама; - играју додијелене улоге; - изразе мишљење, наводећи предности и недостатке нечега, аргументе, у оквиру задате теме; - препричавају причу, догађај, доживљај; - одрже усмену презентацију засновану на претходном слушању, читању или проведеном истраживању; - пореде предочене ситуације и искуства са личним искуством, - предлажу рјешења за предочени проблем. <p>б) ПИСАЊЕ Ученици ће да пишу, користећи кључне ријечи и изразе, о познатим темама:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кратке поруке; - краће приче, - радове којима се износи мишљење; - различите описе; - писма, разгледнице, честитке; - диктате; - исправљају грешке; - попуњавају и пишу упитнике; - праве постере, презентације, и сл. <p>Ученици ће моћи/ знати да изразе усмено или у писаном облику:</p> <ul style="list-style-type: none"> - аргументован став у вези са познатим темама; - допадање и недопадање; - слагање и неслагање; - пореде људе, предмете, ситуације, догађаје, осјећања; 	<ul style="list-style-type: none"> - упитне придјеве; - описне придјеве; - поређење придјева. <p>Бројеве</p> <ul style="list-style-type: none"> - главне и редне бројеве <p>Глаголе</p> <ul style="list-style-type: none"> - Present Simple Tense; - Present Continuous Tense; - Past Simple Tense; - Past Continuous Tense; - Present Perfect Tense; - Future Simple Tense; - фраза <i>Going to</i>; - Present Perfect Continuous Tense; - Past Perfect Tense; - модалне глаголе; - глаголе који захтијевају допуну придјевом (нпр. <i>appear upset, seem right, look nice, smell/ taste/ sound</i>); - глаголе иза којих слиједи герунд и/или инфинитив (<i>begin reading/to read, enjoy walking, want to walk</i>); - фразалне глаголе. - Passive voice (садашње, прошло и будуће вријеме); <p>Прилоге</p> <ul style="list-style-type: none"> - поређење прилога; <p>Приједлоге</p> <ul style="list-style-type: none"> - у конструкцијама: <i>придјев + приједлог (interested in, keen on, good at)</i> <p>Везнике</p> <p>Реченице</p> <ul style="list-style-type: none"> - ред ријечи у реченици и основне врсте реченица; - <i>If</i>-реченице (1.и 2. тип); - временске; - односне (<i>defining, non-defining relative clauses</i>) - Question tags - директни и индиректни говор (изјаве, заповијести, молбе, питања), уводни глагол у садашњем времену. <p>Осим што ће стално проширивати вокабулар, ученици</p>	
--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> - опишу догађај, доживљај; проналазак; - траже, дају и слиједе упутства; - пријаву на дати оглас; чланак; - остваре комуникацију као корисници јавних услуга (супермаркет, телефон, пошту, жељезничку станицу); - о добрим и лошим странама нечега у оквиру задате теме; - воде анкету у вези са датом темом, на основу чега ће написати извјештај, чланак или усмено излагати; - интервјуишу саговорника; - раде заједнички на рјешавању проблема. 	<p>ће понављати или учити да користе у вези са датим темама:</p> <ul style="list-style-type: none"> - афиксе (нпр. <i>scholarship, apprenticeship, irregular, indefinite, unpopular, unfair</i>) - антониме (нпр. <i>reliable-unreliable possible-impossible, moral-immoral</i>) - сложенице (нпр. <i>self-service</i>) - хетерониме (<i>use, record</i>) - колокације (нпр. <i>do some revision, take an exam, fail/pass an exam, fill in the application form, go for a first/ final interview</i>) 	
--	--	--

ДИДАКТИЧКА УПУТСТВА И ПРЕПОРУКЕ - СМЈЕРНИЦЕ ЗА НАСТАВНИКЕ

Настава енглеског језика у основној школи је усмјерена на когнитивно учење. Приликом реализације наставног процеса паралелно се развијају и усмена и писана комуникација. То значи да се пажња подједнако посвећује развоју свих језичких вјештина: слушању и читању у оквиру разумијевања, говорној интеракцији и продукцији, те писању и њима се приступа и на интегрисан и на индивидуалан начин.

Програм првог страног језика намијењен је образовању и васпитању у основној школи. Девети разред представља понављање и утврђивање како тема тако и основних језичких, граматичких структура које су обрађиване током претходних година учења енглеског језика уз одређено циклично понављање и проширивање.

У реализацији наставног процеса, у средишту пажње је ученик и процес учења. Наставник није више једини извор знања, него је, у складу са методичким принципима, модел и треба да упућује ученике да користе друге изворе знања и како да уче. Атмосфера на часу треба да буде пријатна и радна, јер као таква дјелује подстицајно на ученике. Код ученика треба развијати демократске и емпатичке особине. Наставник треба да развија код ученика самопоуздање и независност, кооперативност, колаборативност, културу дијалога, толерантност, разумијевање и уважавање различитости, мултикултуралности и плурилингвализма, способност критичког промишљања, аргументовања властитих ставова и рјешавања проблема.

У наставном процесу, матерњи језик треба користити што је мање могуће, тј. само у ситуацијама када је то крајње неопходно.

Наставник треба да води рачуна да наставу реализује тако да је прилагођена различитим нивоима постигнућа ученика у одјељењу, као и различитим стиливима учења и индивидуалним потребама што је и основа приступа окренутог појединцу који је потребно почети уводити на овом нивоу.

Приликом припремања за наставни процес и у његовој реализацији, наставници треба да користе различите и савремене методе (нпр. метода демонстрације, илустрације, рада са текстом, разговора, рјешавања проблема), облике рада (нпр. рад у пару, рад у групи, индивидуални рад), типове задатака (нпр. *underline., circle., fill in., match., write., answer., ask*) и расположива наставна средства (нпр. CD-плејер и аудио/видео компакт дискови, видео бим, постери, рјечници) што омогућава ученицима да увјежбају и што боље усвоје презентоване садржаје тј. развију и унаприједи језичке вјештине и компетенције. Наставник треба да подстиче ученике да активно учествују у самом наставном процесу тако што ће им

омогућити да и они генеришу неке од додатних материјала који се користе на часу.

Слушање и разумијевање - Наставник треба да користи разноврсне аудио/видео материјале одговарајућег нивоа и примјерене захтјевности (које говоре изворни говорници) за слушање с циљем оспособљавања ученика да разумију изворног говорника. За провјеравање разумијевања послушног текста треба користити разноврсне вјежбе типа допуњавања, повезивања, избора одговора, одговора на питање и сл.

Читање и разумијевање - За развијање ове вјештине треба користити разноврсне текстове адекватног нивоа и захтјевности уз коришћење одговарајуће технике читања. Разумијевање текста се може провјеравати за вријеме или након читања. За провјеравање разумијевања прочитаног текста треба користити разноврсне вјежбе типа допуњавања, повезивања, избора одговора, одговора на питање и сл.

За ове двије вјештине је потребно истаћи да ученици не морају разумјети цијели текст од ријечи до ријечи, али је потребно да разумију текст у глобалу и идентификују потребну информацију у тексту.

Говор - На свим нивоима учења енглеског језика посебну пажњу треба посвећивати развијању вјештине говора. Реализацијом различитих говорних задатака код ученика се развијају правилна употреба језичког знања, самопоуздање и интересовање за енглески језик. Потребно је бирати теме занимљиве за ученике које произилазе из природне или симулиране ситуације током часа. У овим активностима треба да учествује што више ученика, стога се настава реализује у групама или паровима. Током разговора ученици треба да размјењују мишљења, пружају аргументе, наводе чињенице и сл. Такође, потребна је добра припрема за овакав начин рада, јер треба избалансирати различите нивое постигнућа и способности ученика. Ученике треба оспособљавати и за самостално изражавање (нпр. излагање, извјештавање, препричавање, причање, описивање догађаја и/или доживљаја). У матерњем језику ученици користе различите комуникацијске стратегије које могу користити и у енглеском језику као што су невербални облици изражавања (нпр. гестикација, мимика, покрети). Приликом реализације неке говорне активности, код ученика треба развијати како способности јасног и конкретног изражавања, тако и принципе поштовања и слушања других док говоре, непрекидања излагања и толеранције према другима.

Писање - За развијање ове вјештине може се користити писање на задату тему или писање на слободну тему. Наставник треба да одради адекватну припрему, увод у писање састава, у смислу дефинисања и представљања рубрике, односно захтјева који треба да се испуне приликом писања састава. Ученицима треба указати на важност самог процеса писања и писаног изражавања. Писани текст треба да има одговарајућу форму, лексику, те граматичку, правописну, и интерпункцијску тачност. Осим приступа писању као производу, може се почети уводити и приступ писању као процесу, уз повезивање писања са другим језичким вјештинама.

У настави енглеског језика, за учење граматичких структура препоручује се индуктивни приступ. Ученици, из низа предочених примјера, идентификују језичке структуре и уоче правила која касније примјењују у пракси.

Грамматичке структуре се уводе постепено и примјењују на великом броју вјежбања базираних на реалним ситуацијама. Понављање већ познатих структура омогућава да ученици утврде оне дијелове које нису најбоље савладали у претходном периоду. Познавање граматичких правила није циљ наставе енглеског језика, стога не треба тражити од ученика да их репродукују уколико их правилно употребљавају, нити их вредновати и оцјењивати. Приликом објашњавања граматичких садржаја наставници треба да сведу употребу сложене терминологије (метајезика) на минимум. Препоручује се писано и усмено провјеравање усвојености вокабулара и граматике у контексту, а не директним испитивањем значења ријечи и знања граматичких правила; познавање глаголских времена се не провјерава на овом нивоу.

Домаћи рад, као наставак рада у школи, омогућава ученику континуитет у усвајању презентованог градива.

Лексика је један од битних елемената у учењу страног језика. За објашњавање нове лексике, наставници треба да користе контекстуални приступ. Ученике треба подстицати на усвајање парадигми ријечи и колокација коришћењем савремених приступа настави лексике, нпр. креирањем мапа ума или мрежа.

Код исправљања грешака, наставник треба да буде обазрив. Ученике не треба прекидати због грешака које праве у току усменог излагања. Наставник треба да укаже на њих по завршетку излагања или да се користи методом тзв. корективне повратне информације (corrective feedback). У писаним радовима, наставник треба да означи врсту грешке. Када је то могуће, треба пружити прилику ученицима да сами исправе грешке, самостално или сарађујући/дискутујући са другим учеником/ученицима.

Пројекти - Израда пројеката је веома корисна за ученике у настави енглеског језика. Оваква активност омогућава развијање самосталности и одговорности код ученика. Пројектни задатак треба да је јасно дефинисан, са детаљним упутством за израду и прилагођен способностима ученика. Наставник припрема и представља рубрику (захтјеве које треба испунити приликом рада на пројектном задатку) са којима упознаје ученике. Ученици могу реализовати пројектни задатак индивидуално, у пару или у групи (што зависи од плана рада наставника и договора између ученика и наставника). Завршетак рада на пројекту представљају презентације које ученик/пар/група реализују на часу. Презентације могу бити разноврсне (усмени, зидне новине, постери, излагања праћена слајдовима, видео презентације, итд.)

Праћење, вредновање и оцјењивање - Приликом оцјењивања ђака, наставници треба да праве разлику између учених и научених структура. Учено градиво, на примјер, се односи на препознавање одређених глаголских форми, док научно градиво подразумијева тачну употребу одређених глаголских форми у контексту. Када је ријеч о вокабулару, учено градиво се односи на учениково познавање значења ријечи, док усвојени вокабулар подразумијева употребу ријечи у различитим контекстима.

Праћење, вредновање и оцјењивање ученика је континуиран процес у настави енглеског језика. Наставник прати напредовање ученика током рада и води евиденцију о постигнућу сваког ученика појединачно. Вредновање постигнућа ученика се заснива на исходима учења. Наставници прате, вреднују и оцјењују ученике путем усмених и писаних провјера постигнућа.

Усмене провјере постигнућа се врше у току реализације наставних садржаја на часовима, тј. рада у пару, у групи и индивидуалног рада ученика. Наставник редовно прати и записује запажања о правилном изговору, јасном изражавању, правилној употреби граматике, богатству вокабулара, начину изражавања, сналажењу у разним ситуацијама. У току полугодишта, наставник треба да најмање два пута оцијени ученика према способностима за учествовање у говорној интеракцији и за усмено излагање.

Писане провјере постигнућа се реализују кроз низове задатака објективног типа, контролне радове, диктате и вишеминутне провјере постигнућа, писање слободних или састава на задату тему, расправа и извјештаја, мејлова/писама, и др. Приликом вредновања и оцјењивања води се рачуна о правопису, јасном изражавању мисли, логичком излагању идеја, граматичкој тачности, богатству вокабулара, конструкцији реченица, организацији текста и др.

Праћење напредовања и вредновање постигнућа треба да благовремено пружи повратну информацију о постигнућу ученика (непосредно након активности ученика и/или у току обављања те активности). Информација треба бити конкретна (разумљива ученику и родитељу/старатељу) и односити се на активности и резултате рада ученика, а никако на ученикову личност. Приликом постављања питања, захтјева и задатака које ученици треба да рјешавају, треба водити рачуна да садрже и више нивое знања (анализа, синтеза, примјена).

На почетку школске године наставници треба да упознају ученике са системом рада и оцјењивања. Поред контролних радова, писаних вјежби и других врста задатака, оцјењује се

ученикова активност на часу. У том смислу би требало избјегавати класично усмено испитивање ученика, већ усмену оцјену извести на основу ученикове активности на часу. У складу са савременом наставом енглеског језика час се састоји од низа активности. Активност означава сегмент часа у оквиру којег ученици раде на реализацији постављеног задатка чији се резултат провјерава, по потреби коригује, прије преласка на наредну активност. Наставник прати рад ученика током рада у активностима, биљежи његов ангажман и резултате рада, што на крају часа сумира, образлаже, те вреднује и оцјењује ученика. Уколико ученик није активан и не одговара на наставничково подстицање да се укључи у рад, наставник га може прозвати и усмено испитати и на тај начин провјерити и вредновати његово знање.

ИСХОДИ УЧЕЊА

Ученици деветог разреда основне школе ће моћи/знати/умјети да савладају, у говорној и писаној комуникацији, програмске садржаје дате у Наставном плану и програму, развијајући и унапређујући истовремено све језичке вјештине. Ученици треба да активно учествују у разговору (уз одређену помоћ наставника). Ученици треба да разумију изоловане реченице и често кориштене ријечи из подручја од непосредног личног интереса; да могу комуницирати у једноставним и уобичајеним ситуацијама о познатим темама и активностима; да могу једноставно описати аспекте свог образовања, непосредну околину и садржаје у оквиру задовољавања својих потреба.

Допунски рад - допунска настава, се организује за ученике који, из објективних разлога, у редовној настави језика не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмско-тематских подручја.

Зависно од утврђених недостатака у знањима и умијећу ученика, наставник формира групе са којима организује допунски рад (нпр. група ученика са недовољним знањем одређених садржаја из граматике; група ученика који нису савладали усмено или писмено изражавање). За сваку групу се прави одговарајући план рада чијом ће се реализацијом савладати и отклонити испољени недостаци у знању, умијећу и вјештини ученика. Допунски рад претпоставља и специфичне облике рада у савладавању одређених програмских садржаја (индивидуализација наставе; увјежбавање са очигледнијим и једноставнијим примјерима; посебни групни и индивидуални задаци и др). Нарочито треба водити рачуна о примјерности захтјева као и о похваљивању ученика за постигнути напредак.

Додатни рад – за додатну наставу се опредјељују ученици који имају посебна интересовања за енглески језик, односно за продубљивање и проширивање знања и вјештина из свих програмско-тематских подручја редовне наставе. Додатни рад, заснован на интересовању ученика за проширивање и продубљивање знања, умијећа и вјештина, непосредније активира ученика и оспособљава га за самообразовање, развија његову машту, подстиче на стваралачки рад и упућује на самостално коришћење различитих извора знања. Ученици се у додатном раду самостално служе разноврсним изворима (у учењу и истраживању), те припремају и излажу своје радове (усмене, писане, практичне) пред својом групом, одјељењем или цијелом школом. Знања, умијећа и вјештине које су стекли истраживачким, индивидуалним и групним радом, ученици користе у редовној настави, слободним активностима и у другим приликама (конкурси, такмичења, школске и друге приредбе) као и у свакодневном животу. Ученици се самостално опредјељују за додатни рад из енглеског језика.

ИЗВОРИ

Уџбенички комплекти за енглески језик које је одобрило Министарство просвјете и културе Републике Српске; стручни приручници, граматике, рјечници које је одобрило Министарство просвјете и културе Републике Српске; интернет (преузети садржаји морају бити одговарајућег и примјереног нивоа и захтјевности у складу са узрастом и способностима ученика да би били кориштени у наставном процесу).

